

УДК 811.111:378.026

ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕЖАХ КУРСУ «АНГЛІЙСЬКА ДЛЯ НАУКОВЦІВ»

О.О. Чорновол-Ткаченко, канд. філол. наук (Харків)

Стаття є спробою аналізу когнітивного підґрунтя мовних та композиційних засобів створення наукової статті та анотації до неї англійською мовою з метою удосконалення підготовки сучасних науковців у межах курсу «Англійська для науковців». У фокусі уваги – когнітивні моделі, що лежать в основі типізованих текстів наукового дискурсу.

Ключові слова: англійська наукова стаття, анотація до статті, когнітивна модель, лінгвокогнітивна методика, навички, науковий дискурс.

О.А. Черновол-Ткаченко. Использование лингвокогнитивных технологий в рамках курса «Английский язык для ученых». Стаття являється попиткою аналізу когнітивного основи мовних та композиційних способів створення наукової статті та анотації до неї на англійській мові з метою удосконалення підготовки сучасних науковців у межах курсу «Английский язык для ученых». В центрі уваги – когнітивні моделі, які лежать в основі типізованих текстів наукового дискурсу.

Ключевые слова: англоязычная научная статья, аннотация к статье, когнитивная модель, лингвокогнитивная методика, навыки, научный дискурс.

О.О. Chornovol-Tkachenko. Application of linguo-cognitive techniques in the framework of “English for Scientific Purposes” course. The paper is an attempt to analyze cognitive foundations of language and structural means of producing a scientific paper and its abstract in English with the aim of more efficient training of scholars in the framework of “English for Scientific Purposes” course. The article focuses on cognitive models underlying typified texts of scientific discourse.

Key words: abstract of an article, cognitive model, linguo-cognitive techniques, a scientific article in English, scientific discourse, skills.

Стрімкий розвиток науки та її вторгнення в усі сфери суспільного життя, зростання авторитету науки й одночасна демократизація наукового пізнання призводять до підвищення ролі наукової комунікації в соціумі, що спонукає вчених-методистів до постійного вивчення цього явища та зумовлює актуальність цього дослідження.

Формування у науковців чіткої системи дисциплінарного мислення передбачає освоєння не лише набору обов'язкових дисциплінарних знань, але й надбання навичок їх застосування. До них неодмінно належать навички роботи з науковим текстом як на стадії його сприйняття та засвоєння, так і на стадії вербалізації (статті, есе, дисертаційні дослідження і т. ін.) На сучасному етапі розвитку науки інформаційний потік, що реалізується у вигляді

дисциплінарного корпусу текстів, вибагливо вимагає формування в учасника наукового спілкування (чи то читач, чи автор) певних методичних навичок роботи з науковим текстом.

Об'єктом даної розвідки є когнітивне підґрунтя мовних та композиційних засобів створення наукових текстів англійською мовою. Предметом дослідження є когнітивні моделі, що лежать в основі типізованих текстів наукового дискурсу (а саме: ідеалізована когнітивна модель англійської наукової статті та когнітивна модель комунікативної ситуації складання анотації до такої статті).

З кінця ХХ сторіччя англійська мова бере на себе функцію засобу міжнародної наукової комунікації. Причини такого домінування мають, насамперед, економічний та політичний характер, а саме високий рівень економічного розвитку англійських країн та їх провідна роль в інтеграційних процесах у сучасному світі [11, с. 141]. Успіх англійської мови як універсального засобу наукової комунікації пов'язаний з різноманітними професійними та академічними можливостями, які вона надає науковцям – від доступу до нових технологій та інформаційних ресурсів до можливості представляти власну інтелектуальну продукцію на світовому ринку науки. Отже, не дивно, що кількість науковців, що прагне спілкуватися та публікувати свої доробки англійською мовою зростає, а паралельно з цим зростає необхідність у розробці та впровадженні по-справжньому нових та ефективних методик викладання дисципліни «Англійська для науковців» у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (що є складовою частиною загального курсу «Англійська спеціального вжитку» та складає у середньому 140 аудиторних годин та 200-250 годин на самостійну роботу). Дисципліну спрямовано на те, щоб розвинути у студентів, аспірантів та здобувачів навички вивчення наукових текстів, їх анотування та реферування, а також викладення англійською мовою.

Однією з важливих умов успішного дослідження функціонування тексту в науковій комунікації є однозначне визначення його характеристик та властивостей. Маючи за мету удосконалення та інтенсифікацію мовної підготовки сучасних науковців, формування навичок вільного володіння письмовим науковим мовленням шляхом окреслення та роз'яснення відповідних особливостей наукового тексту є першочерговим методичним завданням. Шляхи його вирішення змінювались, еволюціонували паралельно з розвитком лінгводидактики, яка, у свою чергу, спиралась на надбання лінгвістичного розуміння наукового тексту, жанру, а пізніше – дискурсу.

Для вирішення означеної вище методичної задачі, гіпотетично припустимо, що, маючи високий ступінь конвенціональності та типізованості, тексти наукового дискурсу побудовано за певною типізованою когнітивною моделлю. Надаючи науковцям, що вивчають англійську мову, таку модель конкретного типу тексту наукового дискурсу (статті, анотації, доповіді і т.д.),

викладач отримує можливість продуктивно впливати на формування навичок вивчення, анотування, реферування та продукування такого тексту шляхом залучення текстоаналітичної діяльності слухачів курсу.

Переважна більшість вітчизняних та закордонних методик та підходів до аналізу жанрів загалом і конкретних типів дискурсу на сучасному етапі є відбиттям поширеної (якщо не превалюючої) у філологічних студіях когнітивно-дискурсивної парадигми, одним із завдань якої є категоризація, виділення прототипів, стереотипів та конструкцій продуктів мовленнєво-розумової діяльності [2, 4, 8, 9, 11, 12, 17, 19]. При цьому значна кількість лінгвістичних робіт з когнітології містить розділи або рекомендації лінгводидактичного характеру, метою яких є виділення моделі, нормативного зразка, схематичної структури, що покладено в основу продукування текстів різних дискурсів. Очевидним є також і той факт, що чим більше формалізованим, інституціональним є той чи інший дискурс, тим прозоріша є лінгвокогнітивна модель, яка лежить в його основі. Значущість виділення такої моделі важко переоцінити саме з практичної, дидактичної точки зору, якщо визнати аксіоматичним положення про те, що когнітивні процеси створення продуктів мовленнєво-розумової діяльності є аналогічними процесам, що застосовуються при її декодуванні реципієнтом. Тоді надання слухачам університетського курсу «Англійська для науковців» інформації про нормативні, схематичні моделі, за якими побудовано, наприклад, наукову статтю або анотацію значно спрощує та скорочує процес не лише аналізу означеного різновиду текстів наукового дискурсу, але й самостійне продукування наукових текстів англійською мовою, що є кінцевою та першочерговою методичною ціллю курсу. Зазначимо також, що намагання спиратись на ту чи іншу когнітивну модель побудови текстів певного дискурсу не мають носити абсолютний характер: не зважаючи на наявність певної прототипічної моделі як носія концептуальних текстових ознак, що дозволяють ідентифікувати приналежність тексту до конкретного їх класу, кожна наукова стаття або анотація буде суттєво відрізнятись від інших наукових статей або анотацій. Ми цілком погоджуємося з Т.В. Яхонтовою, яка розглядає жанри як певні комунікативні норми та вважає, що «жанрова компетенція дозволяє адекватно ідентифікувати жанри під час комунікації та прогнозувати подальші вербальні і фізичні дії як жанрових продуцентів, так і жанрових реципієнтів» [11, с. 85]. Дослідниця також робить важливий висновок: жанри є одночасно прескриптивною та варіативною категорією, їх можна метафорично розглядати як матриці, складні ментальні утворення, частина яких заповнена певними жанровими ознаками, а частина – порожня [12]. Наукові жанри мають високий ступінь формалізованості, схематизованості та конвенціональності, що робить їх особливо цікавими як з точки зору визначення типізованої когнітивної моделі, так і з методичної точки зору в рамках

нашого лінгводидактичного дослідження. Курс «Англійська для науковців» має за мету ефективне навчання наукового письма англійською мовою та є адресованим конкретній аудиторії, а саме аспірантам та здобувачам. Ця категорія слухачів має схильність до аналітичного мислення та достатні когнітивні навички наукового пошуку. Надаючи науковцям, що вивчають англійську мову, типізовану когнітивну модель конкретного типу тексту наукового дискурсу (статті, анотації, доповіді і т.д.), викладач стимулює розумові функції пошуку, категоризації, зіставлення, тощо, що, в свою чергу, підвищує текстоаналітичну діяльність слухачів курсу та їх креативні здібності як продуцентів аналогічних текстів.

Враховуючи попередній досвід застосування надбань когнітологічних студій у методиці дослідження наукового дискурсу, зазначимо, що вони носили переважно жанровий та соціолінгвістичний характер. Завданням нашого дослідження є обґрунтування ефективності застосування суто лінгвокогнітивної методики у процесі навчання науковців аналізувати та продукувати тексти наукового дискурсу (ми свідомо обмежуємося двома їх різновидами – науковою статтею та анотацією до неї через їх особливу практичну цінність для ведення міжнародної комунікації у галузі науки та через технічні обмеження обсягу даної розвідки).

Сучасну когнітивну лінгвістику неможливо уявити без понять «схема», «фрейм», «скрипт», «сценарій». Подібно до інших гуманітарних дисциплін, їх було запозичено філологією з психології та теорії штучного інтелекту [7, 13, 18]. Поширення зацікавленості вчених до цих понять надає їм гіпотетичну спроможність категоризувати та формалізувати продукт розумово-мовленнєвої діяльності та пояснювати когнітивні механізми організації та обробки знань. Теорія фреймів, або ідеалізованих когнітивних моделей, вважаємо джерелом уявлень про зміст різних дискурсів, що дозволяють їх адекватно інтерпретувати та оцінювати. Виокремлення формальних схем або схематизованих знань про організацію та структуру різних типів текстів дозволяє репродукувати та вірно сприймати жанри [19, с. 83-85].

Фрейм/ідеалізовану когнітивну модель (ІКМ) розуміємо як “принцип організації досвіду” [15, с. 10-11]; структуру подання знань або “ідеалізовану когнітивну модель” [16]; “структуру даних для подання стереотипної ситуації” [7, с. 7]; когнітивну структуру у феноменологічному полі людини, що ґрунтується на імовірнісному знанні про прототипові ситуації й пов’язані з цим знанням очікування з приводу властивостей та відносин реальних і гіпотетичних об’єктів [6, с. 153].

Структурно фрейм/ІКМ становить собою дворівневу модель з вершиною і слотами, що заповнюються пропозиціями. Верхні вузли є фіксованими компонентами. Вони містять дані, завжди справедливі для досліджуваної ситуації. Слоти є змінними компонентами. Вони заповнюються конкретними даними досліджуваної ситуації [1, с. 37; 7, с. 7; 5, с. 188]. Складники

фрейму повинні “мотивуватися, визначатися і взаємно структуруватися особливими уніфікованими конструкціями знання або пов’язаними схематизаціями досвіду” [14, с. 11]. Зв’язок фрейму з реальним світом полягає у тому, що структуруючи досвід, він структурує дійсність [там само].

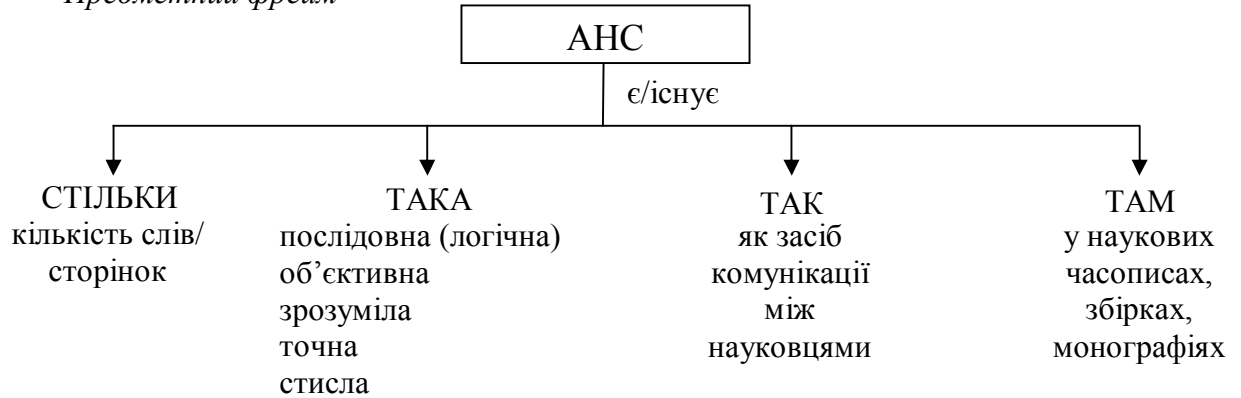
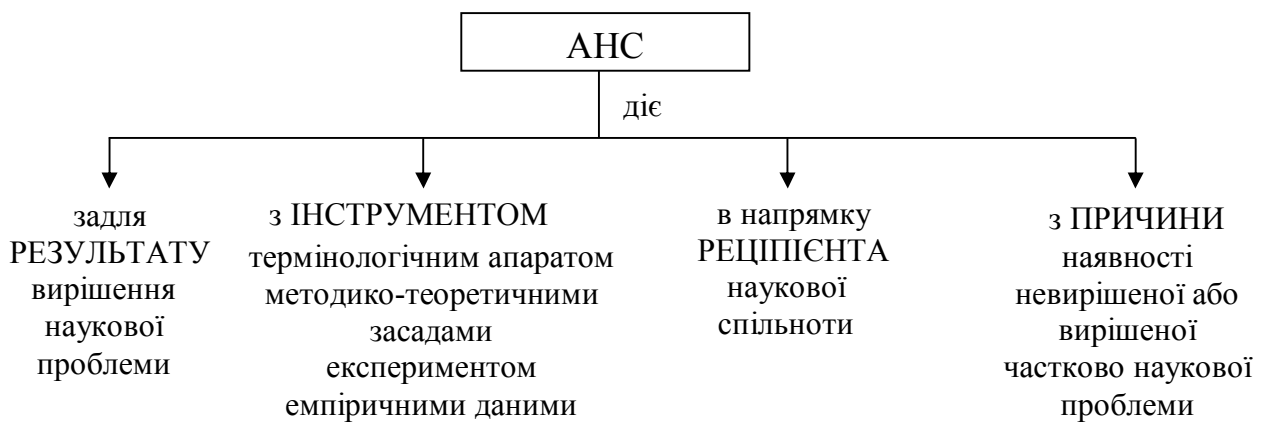
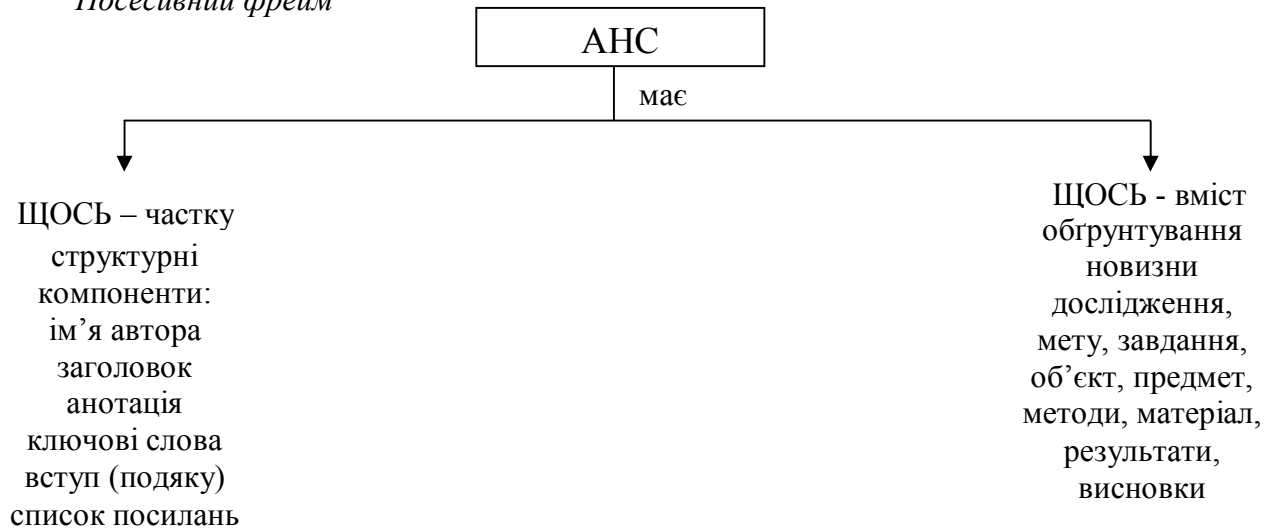
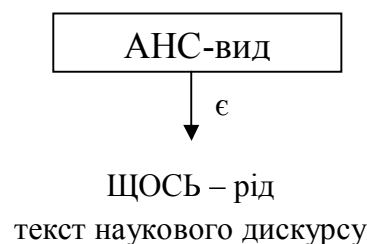
С.А. Жаботинська виділяє п’ять базисних типів фреймів, що демонструють найбільш загальні принципи організації вербалізованої в дискурсі інформації онтологічного плану про предмети ментального світу, їхні властивості й відносини: акціональний, посесивний, предметний, таксономічний й компаративний [3].

Евристично вважаємо, що застосування цих типів фреймів дозволяє змоделювати ідеалізовану когнітивну модель АНГЛОМОВНОЇ НАУКОВОЇ СТАТТІ (АНС) таким чином:

- предметний фрейм актуалізується через кількісний (АНС є СТІЛЬКИ (кількість сторінок/слів, характерна для наукових текстів середнього розміру)), якісний (АНС є ТАКА (послідовна, логічна, об’єктивна і т. ін.)), буттєвий (АНС існує ТАК (як засіб комунікації між науковцями)), локальний (АНС існує ТАМ (у наукових часописах, монографіях, збірках)), субфрейми. Слот темпорального субфрейму залишається незаповненим;
- акціональний фрейм актуалізується через такі актантні відносини: АНС діє задля РЕЗУЛЬТАТУ (вирішення наукової проблеми), АНС робить з ІНСТРУМЕНТОМ (термінологічним апаратом, методико-теоретичними засадами, експериментом, емпіричними даними), АНС діє в напрямку РЕЦІПІЄНТА (наукової спільноти), АНС діє з ПРИЧИНИ (наявності невирішеної або вирішеної частково наукової проблеми);
- посесивний фрейм актуалізується через субфрейм АНС-ціле має ЩОСЬ-частку (структурні компоненти: ім’я автора, заголовок, анотацію, ключові слова, вступ, (подяку), список посилань, (стислу інформацію про автора), додатки) та субфрейм АНС-контейнер має ЩОСЬ-вміст (вступ, обґрунтування новизни дослідження, мету, завдання, об’єкт, предмет, методи, матеріал, результати, висновки);
- таксономічний фрейм актуалізується через субфрейм АНС-вид є ЩОСЬ-рід (текст наукового дискурсу).

Слоти компаративного фрейму залишаються незаповненими для досліджуваної ідеалізованої когнітивної моделі.

Для того, щоб спростити процес сприйняття ідеалізованої когнітивної моделі АНС, представимо її фрейми у графічному вигляді:

*Предметний фрейм**Акціональний фрейм**Посесивний фрейм**Таксономічний фрейм*

Використання такої моделі у навчальному процесі не лише має під собою когнітологічне підґрунтя, але й певною мірою відповідає прагматичному методологічному завданню, а саме: вплинути на добір слухачами курсу «Англійська для науковців» відповідних мовних та композиційних засобів при створенні наукових текстів англійською мовою. Наприклад, кількісний субфрейм предметного фрейму ідеалізованої когнітивної моделі АНС несе важливу з точки зору композиції тексту наукової статті інформацію про її обсяг (у порівнянні з іншими різновидами наукових текстів: тезами доповідей, рефератами, анотаціями та ін.).

Якісний субфрейм предметного фрейму зазначеної моделі надає слухачам можливість зосередитися на роботі зі структурно-значущою стороною АНС, а саме на її конструктивних рисах для подальшої письмової фіксації інформації у статті. Нижче наведемо таблицю відповідності конструктивних рис ідеалізованої когнітивної моделі АНС та основних комунікативних навичок, що є необхідними у процесі аналітичної обробки інформації з метою її письмового викладення в АНС.

Конструктивні риси АНС	Комунікативні навички
Послідовність (логічність)	Виконувати операціональні дії з послідовного, несуперечливого, аргументованого викладу змісту, що викладається у статті; виділяти інформаційні центри
Об'єктивність	Викладати матеріал таким чином, щоб уникати суб'єктивної оцінки; розробити систему посилань
Зрозумілість (доступність)	Виконувати операції з відбору та викладення лише релевантного матеріалу; добирати вірні та прозорі граматичні та стилістичні засоби викладення з урахуванням тема-рематичного членування речення
Точність (однозначність)	Чітко формулювати думки; використовувати відповідний термінологічний апарат
Стислість (компресія)	Виконувати розумово-операційні дії із

	номіналізації та згорання інформації, що викладається; запобігати повторень на лексичному та синтаксичному рівнях; виділяти головне та виключати подробиці, деталі
--	--

Зазначимо також, що перелік наведених у таблиці конструктивних рис та співвіднесених з ними комунікативних навичок не є кінцевим і може бути доробленим викладачем з курсу «Англійська мова для науковців», що може скласти перспективу подальшого лінгводидактичного дослідження. Однак вважаємо, що графічна репрезентація даних, отриманих під час побудови ідеалізованої когнітивної моделі АНС, має дидактичну цінність, бо вона у наочній формі надає слухачам курсу інформацію про риси такої моделі та навички, необхідні для продукування текстів наукових статей англійською мовою.

Тепер від спроби відбити побудову ідеалізованої когнітивної моделі в методиці викладання англійської мови науковцям, перейдемо до розгляду іншого різновиду когнітивної моделі, а саме комунікативної ситуації, у якій створюється та сприймається науковий текст. Якщо ми вважаємо аксіоматичним твердження про те, що контекст (або адресантно-адресатна рамка) комунікативної ситуації зумовлює її мотиви та задачі, вибір каналу зв'язку, композицію та мовні засоби передачі інформації, то нам не буде важко уявити наявність певної когнітивної моделі наукового тексту, що реалізується в конкретній ситуації та безпосередньо впливає на спілкування між науковцями у рамках тріади «адресант-науковий текст-адресат». Така модель має певні властивості: повторюваність, відтворюваність та ситуативну приналежність. Знання про наявність цієї моделі дозволить слухачам курсу «Англійська для науковців» продукувати наукові тексти у конкретній формі, що є найбільш доречною та продуктивною у конкретній ситуації наукового спілкування.

Для побудови когнітивної моделі комунікативної ситуації наукового спілкування візьмемо анотацію з огляду на поширеність цього виду наукового тексту та певну складність написання слухачами курсу «Англійська для науковців». Анотація до статті інформує адресата про певні дані про статтю та її автора та стисло розкриває її тематику. Це і є завданням адресанта, що реалізується у письмовому вигляді, і саме тому текст анотації не може містити аргументації або критичної оцінки.

Складання анотації передбачає володіння навичками згорання текстуальної інформації, виділення головної інформації у стислому вигляді. Сутність анотування виходить з мотивів, які має адресант, а саме: узагальнити зміст тексту статті та оформити ці дані у вигляді короткої

довідки. Уміння репрезентувати зміст тексту у стислій, простій та чіткій формі за відсутності докладних описів та деталізації не приходить само собою, його необхідно систематично розвивати. Здатність залишити осторонь другорядну інформацію, побачити головне та стисло передати зміст є одним з необхідних комунікативних умінь аналітичного мислення. Ця здатність базується на ряді навичок:

- розташовування матеріалу у логічній послідовності;
- узагальнення інформації у чіткій та лаконічній формі;
- згортання інформації.

Структура анотації до статті містить:

1. Бібліографічний опис (автор, назва, вихідні дані).
2. Тему статті. Зазначається загальна тема та проблематика. Використовуються такі вирази: *The article/paper analyses...; The subject matter of the article/paper is...; The article/paper provides analysis/comparison/characteristic/results of...* і т. ін.
3. Адресат. Зазначається, для кого призначений текст статті. Використовуються такі вирази: *The article/paper may be of considerable interest to specialists in...; The results of the study may be applied in...* і т. ін.

З огляду на проведений вище аналіз продукування тексту анотації як комунікативної ситуації вважаємо за можливе надати практичні методичні рекомендації (алгоритм) щодо анотування наукової статті:

- Процесу укладання анотації передують аналітична процедура: розподілити текст статті на смислові частини та виділити у кожній з них основну думку.
- Перерахувати основні думки, положення, висновки, пропозиції. Визначити значущість тексту.
- Пам'ятати, що текст анотації є максимально стислим та формалізованим, та використовувати певні кліше, завдяки яким така стислість та формалізованість досягається.

Дотримуючись такого алгоритму науковці поступово отримують навички оформлення анотації як типізованого тексту та навичку використання англійської мови у науковій мовленнєвій діяльності. На наш погляд, запропоновані нами лінгводидактичні методики спрямовують увагу індивіда на зміст висловлювання, коли «на перший план висувуються проблеми логіко-семантичного аналізу, **розуміння стає важливішим за запам'ятовування**» [8, с. 121].

Для нашого дослідження важливим також є розуміння того, що англійська мова для слухачів курсу «Англійська для науковців» не є метою навчання, а засобом досягнення

прагматичної мети – участі в науковій письмовій комунікації. Недостатня сформованість механізмів осягнення, запам'ятовування, оформлення, уміння відтворювати та трансформувати висловлювання, синтезувати їх з іншими, продукувати нові призводить до того, що слухачі курсу хоча і мають достатній рівень інтелектуального розвитку та аналітичних здібностей, зазнають труднощів при викладенні своїх наукових надбань англійською мовою.

У такій ситуації викликає надію той факт, що навчання навичкам англомовної міжнародної наукової комунікації вже увійшло до нормативних програм підготовки магістрів та аспірантів в університетах світу та що йому присвячено досить велику кількість лінгводидактичних досліджень. Усе це свідчить про високий статус англійської мови як універсального засобу спілкування науковців. Поглиблення глобалізації усіх форм людської діяльності, включаючи наукову, вимагає швидкої та якісної підготовки науковців, які б могли успішно спілкуватись англійською мовою із членами світової наукової спільноти. Обізнаність щодо та дотримання норм сучасного наукового дискурсу є запорукою того, що науковці матимуть доступ до необмеженого ресурсу інформації, а крім того – отримують нові незамінні навички пізнання наукового процесу, мислення, творчої діяльності, усвідомлення свого місця у науковому просторі. Вважаємо, що застосування новітніх лінгвокогнітивних технологій обробки та аналізу текстів наукового дискурсу є не лише можливим, але й методично необхідним кроком до суттєвої інтенсифікації та покращення викладання курсу «Англійська для науковців».

ЛІТЕРАТУРА

1. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика. Курс лекций/ Н.Н. Болдырев. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. ун-та, 2001. – 123 с.
2. Гвишиани Н.Т. Язык научного общения (вопросы методологии): Моногр./Н.Т. Гвишиани – М.: «Высш. шк.», 1986. – 280 с.
3. Жаботинська С.О. Посесивна конструкція і концептуальні трансформи // Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М. Кочергана. Зб. наук. пр. – Видавн. центр Київ. держ. лінгв. ун-ту, 2006. – С.178-192.
4. Константинова Л.А. Лингводидактическая модель обучения студентов-нефилологов письменным формам научной коммуникации : Монография / Л.А. Константинова. – Тула: Известия Тул. гос. ун-та. 2003. 173 с.
5. Краткий словарь когнитивных терминов / Сост. Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрат, Л.Г. Лузина. – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 245 с.
6. Макаров М.Л. Основы теории дискурса/М.Л. Макаров. – М.: ИТДГК “Гнозис”, 2003. – 280 с.
7. Минский М. Фреймы для представления знаний/М. Минский. – М.: Энергия, 1979.– 152 с.
8. Митрофанов О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения/ О.Д. Митрофанов. – М.: Русск. яз., 1985.— 128 с.
9. Никитина, С.Е. Семантический анализ языка науки: на материале лингвистики / С.Е. Никитина. — АН СССР. Ин-т языкознания; Отв. ред. Н.А. Слюсарева. -

М.: Наука, 1987. - 143 с. 10. Свойкин К. Б. Диалогика научного текста : курс лекций / К. Б. Свойкин. — Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2006. — 148 с. 11. Яхонтова Т.В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: Монографія/ Т.В. Яхонтова. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с. 12. Яхонтова Т.В. Наукові жанри як комунікативно-когнітивні утворення/ Т.В. Яхонтова// Уч. зап. Таврій. нац. ун-та. Сер.: Филологія. – Симферополь, 2005. – Т. 18 (57). – № 1. – С. 177-180. 13. Abelson R.P. Psychological status of the script concept/ R.P. Abelson//American Psychologist. – Washington, DC, 1981. – V. 36. – № 7. – P. 715-729. 14. Baer E. The Pragmatics of cognitive frames: A Case Study/ E. Baer// Вісник Українського товариства дослідження англійської мови. – К., Харків: Константа, 2000. – Т. 1. – С. 10-25. 15. Goffman E. Frame analysis. An essay on the organization of experience/ E. Goffman. – Boston: North-Eastern University, 1986. – 586 p. 16. Lakoff G. Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind/ G. Lakoff. – Chicago: Un-ty of Chicago Press, 1987. – 614 p. 17. Paltridge B. Thesis and dissertation writing: Preparing ESL students for research/ B. Paltridge// English for Specific Purposes, 1997. – № 16(1). – P. 61-70. 18. Schank R.C. Goal-based scenarios /R.C. Schank// Beliefs, reasoning and decision making. – Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1994. – P. 1-32. 19. Swales J. M. Genre analysis: English in academic and research settings/Swales J.M. – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1990. – 178 p.